

V Berlíně vychází od 14. června [1907] nový týdeník německé kultury „Morgen“

založený a vydávaný Wernerem Sombartem, Richardem Straussem, Jiřím Brandesem, Richardem Multherem a Hugem von Hofmannsthal. První číslo přináší mimo jiné cennou stať *Karla Schefflera, Meunierův poměr k umění*. Spisovatel, který sám kdysi napsal monografii o belgickém malíři a sochaři, soudí dnes pozměněně o vlastní umělecké hodnotě Meunierově: dokazuje u něho nedostatek vlastní geniálné a objektivně naivnosti, ideovou reflektivnost, epigonskou druhořadost. Překládám odtamtud: „Za nejvznešenější znak původního nadání musí být označeno, stojí-li individuum pod tlakem vnitřní nutnosti. Talent a ještě více genius nedají se myslit bez egoismu velkého stylu. Neboť uplatnění sebe samého jest nejvyšší zákon pravého umělce. Jen nejsilnější cit svého já může soustřediti síly jeho duše. Tato sebevědomá vůle, která nemůže jinak jednati, než jednati musí, chyběla Meunierovi. Nikde v jeho životě není patrný bod, kde by nutný vášnivý svéráz se otiskl v postavy k obrazu svému. A poněvadž jeho umění tím scházela pravá původnost, nedovedlo se také přičleniti k živé tradici. Neboť jen samostatností doby jsou mezi sebou spojeny svazkem ducha časového. Meunierovo umění pokoušelo se vždy přimknouti se někam, a nemohlo přece nikde dobytí si místa v umělecké vývojové ideji devatenáctého století. Čeho může dokázati dobrý rozum, dokázalo vždy. Drželo se nejčestnějších vzorů, opovrhovalo laciným úspěchem a toužilo jen po prvním cíli; ale přesto zůstalo mimo vlastní školu. Mnohý umělec náleží ke konvenci, aniž o tom ví a aniž toho chce. Pozdější době jest pak jasno, jak stojí ke svým vrstevníkům v pevném poměru příbuzenském. A jiní umělci zase snaží se přiřaditi se všemi silami, a zůstávají vždy jen resumujícími, jsou počítáni v uměleckých dějinách jen jako spoluběžci. K nim patřil Meunier do svého padesátého roku. Jde zde právě o věci, jež nemohou býti chtěny. Když Meunier patří zpět na tuto dobu, neudělal zajisté nikdy nic špatného, ale také nikdy něco vpravdě uměleckého. Bojoval spolu ve všech uměleckých bitvách; ale byl to vždy jen vnějškový princip, o němž se snažil. Kdyby byl v té době zemřel, bylo by jeho jméno dnes sotva jmenováno. Z prvních plastických pokusů vůbec nic se nezachovalo, a obrazy jsou příklady těžkokrevné, vážné malby genrové, ilustrace pochmurných sociálních temat, které jsou tu jen pro předmět. Malba není nikdy nevkusná, jsou v ní patrné vážné studium a dobré vzory: jenže není to, přesně vzato, vůbec žádná malba. Látka a podání, předmět a technika jsou neustále cosi dvojího.

Meunierova malba, která se občas pozvedá k jisté velikosti kresby, stala se skulpturální, stala se školskou, ani krásnou ani dekorativnou a bez nejmenšího nutného citu prostorného. Malíř jest odvislý od motivu, i tam ještě, kde se později pozvedá s motivy před mohutnými siluetami důlní země. Proti sochaři mluví pak, že staré obrazové motivy linie za linie přeložil do plastiky reliefové, neboť tím jest dokázáno, že ani tam, ani zde nestalo se vnitřní estetické prožití popudem tvorby. Mnohým kritikům imponuje, že Meunier „změnil jen materiál“, v ostatním zůstal však věrný svoji ideji. Toto „jen“ jest cosi ohromného. Jest docela německé. Podle toho mohl Beethoven svoje sonáty „jen“ zinstrumentovat, aby stvořil symfonie.

Scheffler vykládá pak odvislost Meunierovu od Daumiera a Milleta, bez nichž by jeho díla vůbec a naprosto byla nemožna v každé formě. Daumiera a Milleta nepřekonává v ničem, zůstává za nimi. „Jest méně žákem uměleckých myšlenek těmito Francouzi ztělesněných, jako spíše rozšiřovatelem jejich látkových okrásků. Přihlédne-li se přesněji, nalezne se tento nedostatek osobnosti i v jednotlivostech. Meunier mohl se namáhati, jak chtěl, mohl přesně věděti, jakého druhu odhmotnění musil se svoji látkou provésti Millet, aby ji esteticky zušlechtil; při provedení převažovala mu pak přece stále genrová idea tvárný názor získaný z druhé ruky. Millet maloval svoje sedláky a jejich hroudu zcela bezprostředně, v jeho umění vládne v podstatném naivní cit; Meunier miloval však v první řadě ideu, kterou získal z umění druhých, a neviděl vlastní výrazný život svých modelů temperametem, nýbrž zbarvený touto ideou. U něho bylo tedy více reflexe než bezprostřednosti. A tento nedostatek zníčil mu objektivnou naivnost, bez níž nemohou vznikati trvalá díla umělecká.“

Rozkošný list

čtrnáctideník, vydává od začátku tohoto roku náš vzácný spolupracovník, p. *Charles Morice, L'Action humaine*; jest nejen jeho nakladatelem a redaktorem, nýbrž i výlučným skoro pisatelem; většina čísel od první řádky do poslední jest z jeho pera. List není ovšem objemný: číslo má čtyři stránky velikého formátu. Vpředu jest vždy z Moriceva pera časová báseň plná gracie a vtípu, balada villonská; následuje pak článek kulturně-psychologický neb sociologický, recenze literární nebo výtvarné, povídky a črty prózou, znamenité aforismy z deníku autorova, básně Moricevy. Několik čísel přineslo bohatou anketu o poměru mezi uměním a mravností, vyvolanou výrokem Rodinovým, že žádné umělecké dílo, pokud jest opravdu umělecké, není, *nemůže* býti po pojmu svém nemravné — názor, který sdílí i většina umělců, básníků a kritiků, kteří se účastnili ankety v „L'Action humaine“. Pana Charlesa Morice těšilo by, kdyby mezi jeho abonenty byli i Češi, a žádal mne, abych o listu promluvil, a možno-li, doporučil jej svému čtenářstvu; činím to tímto s nejlepším svědomím. List není drahý: roční předplatné 10 franků budiž zasláno přímo redaktorovi: Paris, 41, Avenue de Clichy.

K šedesátým narozeninám Liebermannovým

přinesl „Morgen“ ve dvou číslech řadu příspěvků od předních německých i cizích umělců, básníků, kritiků — příspěvky, o nichž by se dal napsat celý článek. Poněvadž k tomu nemám místa, překládám jen ukázkou slova Dehmlova: „Podivuju se v dílech Liebermannových a miluju v nich vždy bdělou, nikdy zasněnou čistou zbožnost před přírodou. Více než všechen jeho pohyblivý ostrovtip dává tato klidem bohatá citová síla jeho obrazům veliký rys: tato zbožnost, která jest úplně prosta duchové opovázlivosti, jež vynáší zpozad světelného zrcadla života ze tmy ještě nějakou tak zvanou bytost. Taková opovázlivost může býti obrovitá, může